

VIETNAM BULLETTIN

de boer

in

azie

50ct

derde jaargang nr 1, 22 juni 1968

Verschijnt om de 14 dagen
 Redactie: Jan Boonstra
 M. van Dullemen
 W. de Graaff
 Benno Groeneveld
 Tineke Nijenhuis
 Queenie Stevens

Redactie/administratieadres:
 Vietnam Bulletin, p/a ASVA
 Weesperstraat 51, Amsterdam
 Gironummer 1 28 11 98, tnv Vietnam Bulletin
 Abonnement f 5,- per half jaar, met stilzwij-
 gende verlenging. Buitenland f 7,- per half
 jaar. Los nr f 0,50 (België 7 fr.)

DE BOER

EUROPEES REVOLUTIEMODEL EN AZIATISCHE WERKELIJKHEID

door Prof. Dr. W. F. Wertheim

In maart werd in Amsterdam een congres van het Verbond van Wetenschappelijke Onderzoekers (VWO) gehouden over het thema 'Revolutie en Contrarevolutie'. Op dit congres hield Prof. Wertheim, hoogleraar in de niet-westerse sociologie aan de Universiteit van Amsterdam, een redevoering die hieronder (door hemzelf) bekort volgt. De complete tekst en de drie andere lezingen op dit congres en de daarna gehouden forum-discussie verschijnen een dezer dagen in het blad van het VWO, Wetenschap en Samenleving (Kouwermanplantsoen 38, Utrecht). Het stuk verscheen eerder in deze vorm in de Nieuwe Linie (13-4-'68). Red. VB.

Bestaat er zoiets als een Europees revolutiemodel? De Amerikaanse historicus Crane Brinton heeft althans een poging gedaan, er een te schetsen aan de hand van vier revoluties: de Britse, de Amerikaanse, de Franse en de Russische. Dat hij begint bij de Britse, is in zoverre interessant dat geen van de actieve deelnemers destijds op het idee is gekomen, de puriteinse opstand een 'revolutie' te noemen. Pas met de twee revoluties op het eind van de achttiende eeuw krijgt de term revolutie de betekenis die wij er tegenwoordig aan toekennen: een plotselinge structurele hervorming, die leidt tot de emancipatie van sociale groepen, welke tevoren aan allerlei vrijheidsbeperkingen onderworpen waren. Brinton probeert in zijn studie de gemeenschappelijke kenmerken van de vier door hem bestudeerde revoluties vast te leggen. Typerend voor zijn visie is, dat hij de revoluties ziet als ziekteprocessen. Hij begint met een poging tot diagnose van de eerste symptomen van ziekte bij het ancien régime. De koortsthermometer stijgt, de eerste stadia van de ziekte worden doorlopen, de koorts wordt erger, extremisten komen aan de macht, proberen een regime te vestigen van voorbeeldige deugdzaamheid, dat uitloopt op een regime van terreur. En dan volgt, met de onvermijdelijkheid van een natuurwet, het herstel, in de vorm van een reactie. Brinton duidt dit herstel aan met de term 'thermidor', ontleend aan de val van Robespierre op de negende Thermidor, 27 juli 1794. De Thermidor wordt gekenmerkt door een 'witte terreur', een repressie tegenover de radicale revolutionairen, maar tevens door een matiging in optreden tegenover de vijanden van de revolutie. Met het optreden van Bonaparte heeft de restauratie haar intrede gedaan. Als Thermidor voor Engeland ziet Brinton de ontbinding door Cromwell, in 1653, van het rompparlement, en zijn installatie als Protector. In Rusland is volgens Brinton de situatie wat minder duidelijk - maar kennelijk ziet hij ook hier in het aan de macht komen van Stalin duidelijk een voorbode van een restauratie, een gecompliceerde en uiteengerekte Thermidor. De patiënt kan weer langzaam herstellen - de revolutionaire virus is uitgewerkt! De patiënt is niet precies dezelfde als tevoren - maar een nieuwe evenwichtstoestand is ingetreden.

Werumeus Buning

Wat zijn nu, afgezien van het min of meer gelijkvormig ziektebeeld, volgens Brinton de kenmerken van samenlevingen, die rijp zijn voor revolutie? Het eerste kenmerk zou zijn: dat de samenleving niet, zoals men zou denken, aan hevige armoede ten prooi was, maar economisch juist in opgang was. De ontevredenheid die zich in revolutionaire bewegingen baan breekt, is als regel te vinden bij betrekkelijk welvarende lieden, die zich gefrustreerd maar niet echt onderdrukt voelen. Op de paar pagina's waar Brinton het, met een kennelijke ongeïnteresseerdheid, even heeft over de 'peasant class' als 'factor in revolutions', zegt hij het nog krasser: er zijn, volgens hem, aanwijzingen dat men in de twintigste eeuw met 'n gerust hart de generalisering kan riskeren dat hoe welvarender

de boeren zijn, des te ontevredener. Wanneer wij nu dit Europees revolutiemodel meten aan de Aziatische werkelijkheid, dan valt het meest op de bijna volstreekte veronachtzaming door Brinton van de boeren als revolutionaire factor. Wanneer hij zegt, dat in de twintigste eeuw de boeren des te ontevredener zijn, naarmate ze welvarender zijn, denkt hij kennelijk meer aan Poujade en aan Koekoek dan aan de Aziatische 'peasantry'. Trouwens, in de onderschatting van de boerenonrust als factor in de wereldgeschiedenis staat hij niet alleen. De boer, die onberoerd door alle dramatische wederwaardigheden om hem heen, rustig voortploegt, is een bekend stereotype - bij ons gepopulariseerd door Werumeus Bunings Ballade van de Boer. Maar zelfs Karl Marx heeft zich aan dit stereotype niet kunnen onttrekken. In 1870 schreef hij, dat alleen in Engeland een socialistische revolutie te verwachten valt: "Es ist das Land, wo es keine Bauern mehr gibt." De ironie van de geschiedenis wil, dat de landen waar het marxisme als leer een overwinning heeft behaald, en dat zijn er langzamerhand heel wat, praktisch alle overwegend agrarische landen zijn! De kernfout van al degenen, die de westerse samenleving als maatstaf namen, wordt het beste uitgedrukt in de bekende uitspraak van de Britse vooroorlogse leider der Conservatieve Partij, Baldwin: "If you want the people to be conservative, then give them something to conserve."

Het geweldige verschil in welstand tussen de Europese farmer en de Aziatische peasant maakt van de eerste een geheide kapitalist, en van de tweede een bijna volstreekte proletariër. Ook het marxistisch revolutiemodel heeft zich echter aan de Aziatische werkelijkheid geleidelijk moeten aanpassen. Lenin kreeg met dit probleem te maken toen hij de revolutie in zijn eigen land begon voor te bereiden. De betekenis van de arme boeren, met name in de koloniale wereld, als revolutionaire factor steeg in zijn ogen, naarmate de arbeiders in het naburige Duitsland verstek lieten gaan. Maar pas in China zou, onder leiding van Mao Tse-toeng, de volledige betekenis van de boeren, en dan de allerarmsten, als revolutionaire kracht worden erkend. Vanuit de dorpen moeten de steden worden veroverd - en niet omgekeerd! Toch bleef Mao trouw aan het marxistische principe, dat de leiding van de revolutie bij de industrie-arbeiders behoort. Deze formule komt in de praktijk slechts neer op een handhaving van de leiding door de Communistische Partij - niet bestaande uit arbeiders, maar uit intellectuelen.

Dagelijkse repressie

Kort geleden is opnieuw door een Amerikaans geleerde getracht een revolutiemodel te ontwerpen, waarbij juist grote aandacht is besteed aan de ontwikkelingen in een aantal Aziatische landen (China, India, Japan). Deze geleerde, een socioloog, is Barrington Moore, in wiens boek *Social Origins of Dictatorship and Democracy*, in tegenstelling tot Brinton, juist alle nadruk valt op de agrarische verhoudingen als achtergrond voor het verloop van revoluties. Het duidelijkste verschil vinden wij wel bij de behandeling van de Russische revolutie. Terwijl de peasants in Brintons analyse in feite als onbelangrijk worden weggewerkt, ziet Moore in hen, evenzeer als in China, het dynamiet dat in feite de oude orde deed ontploffen. In beide landen was het - in tegenstelling tot Brintons stelling - juist de extreme nood onder de boerenbevolking, in beide gevallen verscherpt door een oorlog, die tot de uitbarsting had geleid. Maar terugredenerend van de huidige constellatie in deze beide landen, probeert hij ook in de vroegere, westerse revoluties de invloed van agrarische verhoudingen en ontwikkelingen te traceren. Voor de Franse revolutie stelt hij vast dat de boeren de 'arbiters of Revolution' waren. Zolang zij, met hun specifieke eisen, de revolutie steunden en met de sans-culottes in Parijs mee marcheerden, vond de revolutie voortgang. Maar toen zij, geschrokken van de radicaliteit van de hervormingen, het lieten afweten, werd het Thermidor en Witte Terreur.

Wat Moore probeert is niet een universeel model op te stellen voor de revolutie als proces,

NIEUWE JAARGANG

Per 1 juli begint een nieuwe jaargang van het Vietnam Bulletin. We verzoeken onze abonnees het verschuldigde abonnementsgeld (f 5,- per half jaar) te voldoen op postgiro 1281198 ten name van Vietnam Bulletin, Amsterdam. Ons advertentiefonds, dat gebruikt zal worden om direct na de grote vakantie een grote wervingscampagne te starten, bevelen we voor extra giften in uw belangstelling aan.

maar tot een genuanceerde analyse te komen van de omstandigheden waaronder men bepaalde typen revolutie wel of niet kan verwachten. In vele opzichten is zijn analyse te prefereren boven die van Brinton. Allereerst is zijn model niet een typisch-Europees model - integendeel, hoewel geen specialist in Aziatische geschiedenis, heeft hij geprobeerd in zijn model met de Aziatische werkelijkheid ten volle rekening te houden. In de tweede plaats analyseert hij revoluties niet, als Brinton, in termen van een ziekteproces. Zijn maatschappijvisie is ook minder statisch - hij gaat niet, als Brinton, uit van een evenwichtstoestand als de normale, die door een revolutie alleen maar tijdelijk wordt onderbroken. In tegenstelling met wat men gewoonlijk als vanzelfsprekend aanneemt, namelijk dat alleen verandering verklaring behoeft, terwijl continuïteit als normaal wordt beschouwd, stelt Moore nadrukkelijk dat continuïteit evengoed verklaard dient te worden.

Maar Moore gaat nog verder. Hij wijst op een sterke eenzijdigheid in de geijkte geschiedschrijvingen. Voor zover men verandering dan toch als normaal beschouwt, worden in de westerse wereld geleidelijke veranderingen zozeer als superieur gezien aan gewelddadige revolutie, dat het positief waarden van revoluties voor een westers wetenschapsman ingaat tegen diep ingegrifte geestelijke reflexen. Daartegenover meent Moore, dat het door hem aangevoerde materiaal aantoont, dat de kosten van gematigdheid in de geschiedenis minstens even afschuwelijk waren als die van revolutie. Men vergeet, als men het geweld van de revolutie afkeurt, helemaal de dagelijkse repressie in de zogenaamd 'normale' samenleving.

Sukarno

Als voorbeeld van een land, waar het uitblijven van agrarische revoluties van enige omvang de ellende alleen maar heeft verergerd, noemt Moore India. Daar "continues the suffering of those who have not revolted." Toch blijkt juist uit de behandeling door Moore van India als voorbeeld van een land zonder revolutie een fundamentele zwakte in zijn aanpak. Het is voor hem een land met even extreme armoede op het platteland als in China vóór 1949. En toch heeft er géén boerenrevolutie plaats gegrepen. Moore gaat dan, op intelligente wijze, op zoek naar sociale en economische verschillen die kunnen verklaren waarom de boeren in India niet rebelleren. Hij vindt inderdaad een aantal relevante factoren - zoals de verbrokkeldheid van de Indiase samenleving en staatsstructuur in tegenstelling met het veel meer gecentraliseerde Chinese bestuur; voorts het kastensysteem, dat het in principe voor iedere ontevreden groep mogelijk maakt zich als afzonderlijke kaste te constitueren in plaats van zich met andere ontevredenheden te verbinden; en tenslotte een zekere bescherming, die leden van de machtigere kasten aan hun arbeiders en ambachtslieden uit lagere kasten. Juist deze min of meer persoonlijke band tussen gentry en peasantry ontbrak, volgens Moore's analyse, in China. Wat hij zich niet heeft afgevraagd, is of het verschil tussen China en India misschien alleen maar een faseverschil is. Ook al poogt Moore in plaats van een anatomie van de revolutie, een fysiologie ervan te ontwerpen - zijn analyse mist perspectief. En met name mist zij een evolutionistisch perspectief, een perspectief dat men niettemin nodig heeft, wil men toekomstige ontwikkelingen voorspellen, en er zijn beleid naar richten. Moore heeft niet getracht de nationale revoluties in Azië en andere werelddelen buiten Europa te onderscheiden van het type sociale revolutie, zoals die zich in de jaren veertig in China heeft voltrokken.

De beste analyse van de situatie in de 'nieuwe staten' van de Derde Wereld, die ik ken, is die van Peter Worsley in zijn studie *The Third World*. Deze hoogleraar in de sociologie aan de Universiteit van Manchester geeft een zeer heldere karakteristiek van de regimes, die in het merendeel van deze 'nieuwe staten' is ontstaan, en van de daaraan ten grondslag liggende ideologie: deze ideologie noemt hij populistisch. Zij wordt gekenmerkt enerzijds door een sterk nationalistisch pathos - begrijpelijk omdat deze staten gewoonlijk zijn voortgekomen uit een nationalistische anti-koloniale strijd. Aan de andere kant heeft de ideologie de tendentie de eenheid van het eigen volk als een axioma aan te nemen. Binnen het volk zijn geen ernstige tegenstellingen, ook geen klassentegenstellingen; iedereen is arm. Soms worden, zoals door Gandhi deze armoede en de daarbij behorende soberheid in levensstijl tot deugd verheven. De populistische ideologieën zien terug naar een geïdealiseerd verleden, waarin er geen verschil zou zijn tussen arm en rijk, en waarin de gemeenschapsbelangen werden gesteld boven individuele belangen. Prototypen van populistische leiders waren, in Worsley's oog, Soen Jat-sen, Gandhi, Sukarno en Nkrumah. Zij waren radicale nationalist; maar voorzover het om de binnenlandse verhoudingen ging, was hun stre-

ven er op gericht innerlijke tegenstellingen te verzoenen. De door Soen Jat-sen nagestreefde samenwerking tussen de nationalistische Kuomintang met de communisten past even goed in het beeld als de door Sukarno nagestreefde samenwerking tussen nationalist, godsdienstige groeperingen en communisten, gerealiseerd in de Nasakom-politiek. Al noemde Sukarno zich wel eens aanhanger van het marxisme - in feite wees hij het belangrijkste principe van het marxisme, de klassenstrijd, af.

Worsley nu is van mening dat deze ideologie past bij een ontwikkelingsstadium van de samenleving, waarin verreweg het grootste deel van de bevolking op het platteland woont; waarin nog geen industrieproletariaat van een zekere omvang zich heeft ontwikkeld; en waarin de grote massa van de agrarische bevolking uit kleine, maar zelfstandige boertjes bestaat, en niet als een echt landelijk proletariaat is te beschouwen. Sukarno noemde zijn ideologie ook niet marxisme, maar marhaenisme - naar de naam van een klein boertje waarmee hij eens een gesprek had gevoerd. Alle Indonesiërs zijn marhaens, kleine lieden - zo luidde zijn diagnose. Bij deze ideologie past een radicalisme in woorden - Sukarno predikte steeds dat de revolutie nog niet voltooid was - meer dan in daden; en een vrij sterke nationalistische agressiviteit naar buiten toe, tegenover de buitenlandse imperialistische krachten. De vijand staat altijd buiten, nooit binnen.

Machteloos

Populistische regimes kunnen nog een zekere mate van speelruimte voor democratische vrijheden toestaan - en daardoor ontstaat de indruk dat een ontwikkeling langs evolutionaire weg mogelijk is. Maar zij zijn als regel machteloos om het kernprobleem van de samenleving aan te pakken; en dat kernprobleem is de macht van de grootgrondbezitters - die vaak, naar onze westerse maatstaven, een zeer beperkte hoeveelheid grond bezitten, soms niet meer dan vijf hectare, maar die naar Aziatische maatstaven toch tot de grootgrondbezitters kunnen worden gerekend. Dit geldt vooral voor de zeer dichtbevolkte geïrrigeerde rijstgebieden, waar het gemiddeld grondbezit beneden één hectare ligt. Door het achterwege blijven van ingrijpende agrarische hervormingen - voor zover die op papier staan worden zij door een met de grondbezittende klasse nauw verbonden lagere ambtenarij min of meer gesaboteerd - stagneert de landbouwproductie. Het percentage bezitlozen groeit, de traditionele pachtverhoudingen en arbeidsrelaties worden steeds ingewikkelder, om iedereen toch maar een plaatsje in het produktieproces te verschaffen, en daarmee in staat te stellen een graantje van de rijstogst mee te pikken. Wat plaats vindt, is 'involutie' - het omgekeerde van evolutie. De klassentegenstellingen op het platteland verscherpen zich door de toenemende nood, de arme boeren komen in beweging - en daarmee is het ogenblik gekomen, aldus Worsley, dat uiterlijke democratische vormen en populistische voorstellingen en regimes niet langer zijn te handhaven. Militairen, nauw verbonden met de rijkere grondbezittende klasse, grijpen de macht en vestigen een bewind dat zich op duidelijke klassenbasis plaatst. Hiermee is de contra-revolutie een feit. Dit stadium is kort geleden in Indonesië, Brazilië en Ghana bereikt.

Dit is nu de Aziatische werkelijkheid, waarmee wij te maken hebben, en tegen de achtergrond waarvan wij de specifiek-Aziatische aspecten van revolutie en contra-revolutie zullen moeten proberen vast te leggen. Het eerste dat opvalt, is hoe zwak in wezen deze Aziatische contra-revolutionaire regimes zijn. In tegenstelling met het fascisme in industriële landen, dat niet alleen agressief maar ook machtig en militair weerbaar was, zijn de militaire regi-

ADVERTENTIEFONDS

We ontvingen de volgende giften:

E.C.W.K. te A. f 8,-; J.H. te U. f 15,-; B.v.d.L. te B. f 10,-; G.H. te B. f 25,-;
H.R.W. te D.H. f 5,-; F.F.J.S. te D.H. f 5,-; L.v.H. te N. f 10,-; E.K. te M.
f 5,-; R.t.H. te H. f 25,-; H. te W. f 25,-.

Totaal zestiende verantwoording f 133,-. De goede gevers worden hartelijk bedankt. Verdere giften blijven van harte welkom. Ons gironummer is 1281198 tnv Vietnam Bulletin, onder vermelding ADVERTENTIEFONDS.

mes in de niet-geïndustrialiseerde landen zeer instabiel. Zij kunnen zich als regel alleen handhaven met krachtige steun uit het industriële westen. Doordat zij op de grondbezittende klasse steunen kunnen zij geen agrarische hervormingen doorvoeren, die een prikkel tot produktieverhoging verschaffen aan de juist in Aziatische landen zo overvloedige klasse der kleine pachtertjes. Deze regimes worden daardoor in toenemende mate afhankelijk van voedselzendingen en van wat voor 'ontwikkelingshulp' doorgaat. Maar juist in de grote Aziatische landen, als India, Pakistan, Indonesië, kan deze 'ontwikkelingshulp' nooit voldoende zijn om de economische opbouw op gang te brengen, wanneer in het land zelf de sociale en politieke voorwaarden daartoe ontbreken. Zoals dit in China onder het regime van Tsjiang Kai-sjek, in de jaren dertig, het geval was, blijkt 't Aziatisch 'bureaucratisch kapitalisme' niet in staat de wezenlijke problemen van honger, armoede en een stagnerende landbouw tot een oplossing te brengen. Daarbij komt dat de economische vooruitgang enkel te bereiken is door de economie van deze landen in toenemende mate onafhankelijk te maken van de macht van buitenlandse concerns. Terwijl de buitenlandse steun juist betekent een toenemende afhankelijkheid van die concerns, die door hun prijzenpolitiek de ruilvoet voor de in de Aziatische landen voortgebrachte grondstoffen steeds ongunstiger maken. De in feite mislukte UNCTAD-conferentie van Delhi heeft het ware karakter van de 'ontwikkelingshulp' voor ieder, die ogen heeft om te zien en oren om te horen, aan het licht gebracht.

In zulk een situatie nu wordt, vroeg of laat, een boerenrevolutie van grote omvang onvermijdelijk. Ook India zal er, op den duur, aan moeten geloven, nadat het regime eerst een duidelijk rechtse, misschien militaire signatuur zal hebben gekregen. De tegen zulke regimes gericht sociale revoluties krijgen al spoedig 'n internationaal aspect. Buitenlandse interventie maakt van wat begon als burgeroorlog een internationaal conflict. In de huidige wereldsituatie, waarin tal van regimes zich alleen kunnen handhaven met steun uit het buitenland, en blootstaan aan een binnenlands verzet waarvoor geen andere uitweg bestaat dan die langs het moeizame revolutionaire pad, raken de begrippen oorlog en burgeroorlog steeds nauwer met elkaar verweven. Vandaar dat ook de polemologie aan het vraagstuk van de revolutie niet langer kan voorbijgaan.

Na de revolutie

Er is nog een ander probleem, waar Barrington Moore evenmin als Crane Brinton uitgekomen is. Dat is de vraag, wat er gaat gebeuren na een geslaagde revolutie. Moore's analyse geeft in zoverre blijk van realisme en van begrip voor de Aziatische werkelijkheid, dat hij zich los maakt van het eenzijdig evolutionisme bij sommige westerse sociologen en politicologen die de westers democratische weg als de enige zien die tot echte modernisering van een samenleving kan leiden. Barrington Moore is zich bewust dat de communistisch-revolutionaire weg en zelfs de fascistische evenzeer tot het doel, de schepping van een moderne, industriële samenleving, kunnen leiden. Maar Moore's visie schiet tekort, wanneer hij als enig evolutie criterium deze economische modernisering stelt, en de emancipatie van de massa als minstens even belangrijke doelstelling van een revolutie over het hoofd schijnt te zien. Hannah Arendt beklagt zich er in haar boek *On Revolution* terecht over, dat de Amerikaanse visie op menselijke vooruitgang, evenals trouwens die van het Sovjet marxisme, zo een exclusieve nadruk legt op de verworvenheden op materieel gebied, en de vrijheidsgedachte vrijwel buiten beschouwing laat. Zij verwijst naar Concordet's uitspraak: "Het woord 'revolutionair' kan alleen worden gebezigd voor revoluties waarvan de doelstelling vrijheid is. Dit is wat, ook in haar ogen, de revolutie onderscheidt van de contra-revolutie: in de verwaarlozing van dit aspect ziet Hannah Arendt de voornaamste oorzaak van de huidige houding der Amerikanen, waarin zij hun eigen revolutionair verleden in feite verloochenen. Ook Barrington Moore ziet, na het bereiken van het materiële doel, geen verder perspectief. Hij vraagt zich, op het eind van zijn boek, zelfs af of ondanks alle schone vrijheidsleuzen, het resultaat van de modernisering niet telkens weer onvrijheid is. De liberale democratie loopt uit op onderdrukking van andere volken, de communistische weg op onderdrukking van het eigen volk.

Wanneer Barrington Moore gelijk zou hebben met zijn pessimistische diagnose, zou ook Crane Brintons anatomische les voor de hand liggend zijn: als elke revolutie per slot van rekening moet uitlopen op een herstel der onvrijheid, dan moeten thermidor en restauratie - dus in feite contrarevolutie - als het eindpunt van elke revolutie worden gezien. De tendentie naar een betrekkelijk herstel van de pre-revolutionaire orde is ongetwijfeld aanwezig en vrij sterk. In alle landen, waar men een sociale revolutie heeft geprobeerd door te

voeren, zijn krachtige tendenties tot verburgerlijking aanwezig, en tot het overnemen door de nieuwe elite van de gedrag patronen van de oude. Toch is de medische diagnose en prognose van Brinton te deterministisch en de wrange scepsis van Moore te fatalistisch. De revolutionaire vrijheidsidealen zijn niet alleen maar een onbelangrijk begeleidingsverschijnsel van een revolutie, die met het bereiken van haar economische doelstellingen voor het overige ten einde is. Zij houden een eigen leven als inspiratiebron, óók nadat de revolutie in eerste instantie succesvol is verlopen. Een revolutionaire beweging is niet tevreden met 't inhalen in materiële zin van degenen die bij de economische modernisering voorgingen. Elke revolutionaire beweging wordt geïnspireerd door een vernieuwd vrijheidsideaal, dat potentieel tracht boven de vroegere pogingen tot realisering uit te stijgen. "Inhalen en voorbijstreven" is het motto van elke revolutie.

Moralisme

Reeds bij de Russische revolutie moest Brinton zich in wonderlijke bochten wringen om er een thermidor in te ontdekken. Bij de Chinese revolutie zou hem dit vooralsnog onmogelijk vallen. Voor zover verburgerlijkingstendenties in de samenleving aanwezig waren, poogt de recente 'culturele proletarische revolutie' deze - en daarmee de mogelijkheid van een 'thermidor' - met alle macht te bestrijden. Dat deze tendenties tenslotte in de Sovjet-Unie wél konden doorzetten, schrijven de leiders van de Chinese 'culturele revolutie' vooral daaraan toe, dat men in Rusland gemeend heeft, een nieuwe, vrije, proletarische, niet zelfzuchtige mens te kunnen scheppen alleen door de produktieverhoudingen fundamenteel te wijzigen en het privébezit der produktiemiddelen af te schaffen. De Chinezen stellen de culturele revolutie - de herschepping van de mens tot een sociaal-voelend wezen - voorop, en niet de structurele revolutie; alleen als de mens volledig is heropgevoed - zo is hun gedachte, die aansluit aan het oude confuciaanse ideaal van de opvoedbaarheid van de mens - zal de nieuwe maatschappij in waarheid aan de revolutionaire idealen kunnen beantwoorden. In feite zou men kunnen zeggen, dat bij de Chinezen het dialectisch materialisme van Marx en Lenin is omgeslagen in een dialectisch moralisme.

Kan men de culturele revolutie wel een revolutie noemen? Men zou kunnen twijfelen in zoverre als deze revolutie, hoewel in sterke mate een revolutie van onderaf en gedragen door de van het platteland afkomstige jeugd, toch tijdens het hele proces de steun had van leidende figuren in de communistische partij. Aan de andere kant richtte de beweging zich zozeer tegen de 'establishment' - de communistische partij als apparaat en de staatsbureaucratie - dat men haar mijns inziens wel degelijk als een revolutie, als een cataclysmische beweging, gericht op de structurele hervorming, kan beschouwen. Zij vertoonde, om met Hannah Arendt te spreken, "the pathos of novelty". Het is veel te vroeg om te voorspellen of deze heroïsche poging om een 'thermidor' te voorkomen, en een nieuwe inhoud te geven aan de emancipatiegedachte, zal slagen.

Onze conclusie kan kort zijn. Aan de westerse geschiedenis ontleende analogieën zijn onvoldoende voor een wetenschappelijke analyse van de processen in Azië. Maar ze schieten waarschijnlijk ook te kort bij het opstellen van een prognose - in zoverre als men, met Brinton, de restauratie, via de thermidor, zou willen poneren als universeel en onvermijdelijk verschijnsel. Even fundamenteel en reëel als de wetmatigheid van ons handelen en de herhaalbaarheid en voorspelbaarheid van alle menselijke processen zijn en blijven de creativiteit en originaliteit van de mens.

Prof. Dr W. F. WERTHEIM

ONDERHANDELINGSPOSITIES OP DE CONFERENTIE VAN PARIJS TUSSEN NOORD-VIETNAM EN AMERIKA

(Le Monde, 11-5-'68)

EERSTE ETAPPE: STOPZETTING BOMBARDEMENTEN EN OPENEN VAN ONDER- HANDELINGEN

Hanoi

Nguyen Duy Trinh, minister van buitenlandse zaken:
"Wanneer de Verenigde Staten werkelijk besprekingen willen moeten zij eerst onvoorwaardelijk de bombardementen en alle andere oorlogshandelingen tegen de Democratische Republiek

Vietnam staken. Uitsluitend na de onvoorwaardelijke stopzetting van de bombardementen en alle andere oorlogshandelingen tegen de DRV zouden er besprekingen tussen de Democratische Republiek Vietnam en de Verenigde Staten kunnen zijn." (28 januari 1967)

Ho Chi Minh (antwoord op de brief van Johnson van 8 februari 1967):

"... Uitsluitend na de onvoorwaardelijke stopzetting van de bombardementen en alle andere Amerikaanse oorlogshandelingen tegen de Democratische Republiek Vietnam zouden de Democratische Republiek Vietnam en de Verenigde Staten besprekingen kunnen beginnen en de vraagstukken die beide partijen aangaan kunnen bespreken." (15 februari 1967, gepubliceerd 15 maart 1967)

Nguyen Duy Trinh:

"De besprekingen zullen beginnen zodra de Verenigde Staten de werkelijke onvoorwaardelijke stopzetting van de bombardementen en van alle andere oorlogshandelingen tegen de Democratische Republiek Vietnam getoond hebben." (29 december 1967)

Regeringsverklaring:

"De regering van Hanoi verklaart dat zij bereid is haar vertegenwoordiger aan te wijzen om contact op te nemen met een vertegenwoordiger van de Verenigde Staten over de onvoorwaardelijke stopzetting van de bombardementen en alle andere oorlogshandelingen tegen de Democratische Republiek Vietnam opdat besprekingen kunnen beginnen." (2 april 1968)

Regeringsverklaring:

"De regering van de Democratische Republiek Vietnam meent dat officiële besprekingen tussen Hanoi en Washington onmiddellijk dienen plaats te vinden. Zij heeft besloten minister Xuan Thuy aan te wijzen als haar vertegenwoordiger om officiële besprekingen met de vertegenwoordiger van de Amerikaanse regering te beginnen, om met de Amerikaanse partij de onvoorwaardelijke stopzetting van de bombardementen en alle andere oorlogshandelingen tegen de Democratische Republiek Vietnam te bepalen en vervolgens over te gaan tot besprekingen over andere problemen die de twee partijen aangaan." (3 mei 1968)

Washington

Johnson (brief aan president Ho Chi Minh):

"... Ik heb kennis genomen van de verklaringen van de vertegenwoordigers van uw regering waarin wordt voorgesteld dat u bereid bent de vertegenwoordigers van de Verenigde Staten te ontmoeten op voorwaarde dat wij 'onvoorwaardelijk' en 'onmiddellijk' onze bombardementen en alle andere militaire acties tegen uw land stopzetten. (...) Gezien uw stellingname in het openbaar zou een dergelijke handelwijze van onze zijde in de gehele wereld het gerucht teweeg brengen dat onderhandelingen gaande zijn en dat zou het besloten en geheime karakter van die besprekingen schade berokkenen.

... Ik ben bereid de bombardementen tegen uw land te doen staken en iedere vermeerdering van het aantal Amerikaanse troepen in Zuid-Vietnam te doen ophouden zodra ik ervan overtuigd ben dat de infiltraties naar Zuid-Vietnam over land en over zee zijn gestaakt." (8 februari 1967, gepubliceerd 15 maart 1967)

Dean Rusk (persconferentie):

"De tegenstander moet niet verwachten dat wij een einde zullen maken aan de bombardementen zolang hij van zijn kant doorgaat met militaire operaties en het Zuiden blijft binnenvallen. (...) Het is onmogelijk slechts één deel van de oorlog te doen ophouden." (9 febr. 1967)

Johnson (redevoering in San Antonio):

"De Verenigde Staten zijn bereid om onmiddellijk de bombardementen uit de lucht en uit de zee tegen Noord-Vietnam te staken wanneer dat zal leiden tot produktieve besprekingen. Wij beschouwen als vanzelfsprekend dat gedurende de besprekingen Noord-Vietnam niet van de staking of de beperking van de bombardementen voordeel zal trekken." (30 sept. 1967)

Clark Clifford (verklaring voor de commissie van buitenlandse zaken van de Senaat):

"Ik neem aan dat in geval van een staking van de Amerikaanse bombardementen op Noord-Vietnam de regering van Hanoi door zou kunnen gaan met het transporteren van normale

hoeveelheden voedsel, munitie en mensen naar Zuid-Vietnam. Ik neem aan dat wij in de periode tussen een staking van de bombardementen en voordat er een algemeen staakt-het-vuren is, door zullen gaan onze strijdkrachten op peil te houden en hen te bevoorraden." (25 januari 1968)

Dean Rusk (verklaring):

"Alle peilingen die wij tot op heden hebben doen verrichten wijzen op een verwerping van de formule van San Antonio. (...) Op geen enkel moment heeft Hanoi of publiekelijk of in privé te kennen gegeven dat het geen profijt zou trekken van een staking van de bombardementen op Noord-Vietnam." (14 februari 1968)

Johnson (in een door radio en televisie uitgezonden redevoering):

"Vanavond doe ik, in de hoop dat deze stap snel tot onderhandelingen zal leiden, een eerste stap naar de "de-escalatie" van het conflict. Wij verminderen (en we doen dat in belangrijke mate) het huidige niveau van de vijandelijkheden. We doen dat eenzijdig en onmiddellijk. (...) Zelfs deze beperkte bombardementen op het Noorden zouden snel kunnen ophouden als onze matiging wordt beantwoord door een gelijke matiging van de zijde van Hanoi." (31 maart 1968)

Johnson (verklaring aan de pers):

"Tegen één uur vanmorgen heeft men mij ingelicht dat Hanoi bereid was tot een ontmoeting in Parijs, 10 mei of enige dagen later. (...) Ik heb een boodschap aan Hanoi gestuurd dat de datum van 10 mei aanvaardbaar was voor de Verenigde Staten. (...) Het gaat hier slechts om een allereerste stap. Ik neem aan dat iedere partij zijn mening gedurende de besprekingen naar voren zal brengen." (3 mei 1968)

TWEEDE ETAPPE: DE VERTEGENWOORDIGING VAN HET ZUIDEN AAN DE BESPREKINGEN

Hanoi: Regeringsverklaring:

"(...) Het politieke programma van het NBF heeft eens te meer duidelijk naar voren gebracht de rol van het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront, de enige legitieme vertegenwoordiger van de heldhaftige Zuidvietnamese bevolking die overwint en onvermijdelijk de Amerikaanse imperialistische agressoren en hun knechten geheel zal overwinnen. De regering van de Democratische Republiek Vietnam en de landgenoten van Noord-Vietnam juichen het programma van het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront warm toe en ondersteunen het vastbesloten." (2 september 1967)

Washington: Verklaring van president Johnson, overgenomen in het slotcommuniqué van de conferentie van Manila:

"De Vietcong zal geen moeilijkheden hebben zich te doen vertegenwoordigen en zijn meningen bekend te maken wanneer de leiders van Hanoi eenmaal besloten hebben een einde aan de agressie te maken." (25 oktober 1966)

Interview van Dean Rusk in het Dagens Nyheter:

"Het NBF zegt niet dat het een deel van het Zuidvietnamese volk vertegenwoordigt maar dat het de enige legitieme vertegenwoordiger is van het gehele volk. (...) Het spreekt vanzelf dat wij het NBF niet kunnen erkennen op basis van deze aanspraak." (3 juli 1967)

Saigon: Generaal Thieu (verklaring):

"Ik zal weigeren me aan één tafel te zetten met een vertegenwoordiger van het Nationale Bevrijdingsfront tenzij deze deel uitmaakt van de delegatie van Hanoi." (6 januari 1968)

Zijn redevoering voor het Zuidvietnamese Congres:

"Ook al kunnen de bondgenoten van Zuid-Vietnam deelnemen aan vredesbesprekingen, ze kunnen geen onderhandelingen voeren voor de regering van Saigon. Hier geen rekening mee te houden zou de communisten een groot politiek voordeel geven bij hun propaganda in ons land." (11 april 1968)

Er moet de nadruk op gelegd worden dat meerdere persoonlijkheden, die op dit moment (11

mei, red. VB) niet tot de regering behoren, zich hebben uitgesproken voor een erkenning van het NBF. De Zuidvietnamese regering heeft zijn houding ten opzichte van de Alliantie van democratische en vredeskrachten nog niet bepaald.

NBF: Programma:

"Het Nationale Bevrijdingsfront van Zuid-Vietnam is op de voorgrond getreden als de enige werkelijke vertegenwoordiger van de heldhaftige Zuidvietnamese bevolking. (...) De marionetten-autoriteiten van Saigon hebben Zuid-Vietnam aan de Amerikaanse imperialisten van de hand gedaan. Zij zijn niets anders dan een samenraapsel van verraders, een instrument voor de Amerikaanse imperialisten om de Zuidvietnamese bevolking te onderwerpen, de verdeling van ons land te handhaven en dienst te doen in de Amerikaanse agressieoorlog." (augustus 1967)

Ook al beschouwt het Front zich nog steeds als "de enige werkelijke vertegenwoordiger" van het Zuiden en ontzegt het iedere legitimiteit aan "de klik van de marionetten Thieu-Ky-Loan", toch heeft het de vorming van de Alliantie van democratische en vredeskrachten, die op 20 en 21 april in een gebied vlak bij Saigon dat door het Front wordt bestuurd zijn eerste congres heeft gehouden, erkend en er zijn volledige instemming mee betuigd. Officieel gaat het hier om een organisatie, onafhankelijk van het Front en waarvan het uitgesproken doel is om, wanneer het zover is, een voorlopige regering van het Zuiden te vormen.

DERDE ETAPPE: DE TOEKOMST VAN ZUID-VIETNAM EN DE WAARBORGEN DAARVOOR

Hanoi: De vier punten (Pham Van Dong, eerste minister):

1) Erkenning van de fundamentele nationale rechten van het Vietnamese volk: vrede, onafhankelijkheid, zelfbeschikking, eenheid en territoriale onschendbaarheid. Overeenkomstig de akkoorden van Genève moet de Amerikaanse regering zijn troepen, militair personeel en alle soorten wapens uit Zuid-Vietnam terugtrekken, de militaire bases die het heeft gevestigd ontmantelen en zijn 'militaire bondgenootschap' met Saigon opzeggen.

De Amerikaanse regering moet een eind maken aan zijn politiek van interventie en agressie in Zuid-Vietnam. Overeenkomstig de akkoorden van Genève moet de Amerikaanse regering alle oorlogshandelingen tegen het Noorden stopzetten en geen aanslagen meer doen op het gebied en de soevereiniteit van de Democratische Republiek Vietnam.

2) In afwachting van de hereniging van Vietnam door vreedzame middelen en zolang de voorlopige verdeling van ons land in twee zones nog bestaat, moeten de militaire beschikkingen van de akkoorden van Genève van 1954 in acht genomen worden, zoals bijvoorbeeld dat geen van beide zones een militair bondgenootschap met een ander land mag aangaan en het verbod om op hun grondgebied militaire bases te vestigen, of er buitenlands militair personeel en troepen heen te brengen.

3) De zaken van Zuid-Vietnam moeten door de bewoners zelf geregeld worden, overeenkomstig het politiek programma van het Bevrijdingsfront, zonder buitenlandse inmenging.

4) De hereniging van Vietnam met vreedzame middelen zal een zaak zijn van de bewoners van de twee zones zonder buitenlandse bemoeienis. (8 april 1965)

Washington: Verklaring van het Witte Huis over het Vietnamese probleem (uittreksels):

1) De akkoorden van Genève van 1954 en 1962 vormen een geschikte basis voor de terugkeer naar vrede in Zuidoost-Azië.

5) De staking der vijandelijkheden zou het eerste agendapunt kunnen zijn van een conferentie, of zou deel kunnen uitmaken van de voorbereidende besprekingen.

6) De vier punten van Hanoi kunnen samen met andere punten, die andere landen kunnen wensen voor te stellen, besproken worden.

8) Wij wensen geen Amerikaanse troepen in Zuid-Vietnam te handhaven wanneer de vrede eenmaal zal zijn verzekerd.

9) Wij zijn voorstanders van vrije verkiezingen in Zuid-Vietnam, opdat de Zuidvietnamezen zich een regering naar hun keuze kunnen verschaffen.

10) Het vraagstuk van de hereniging van Vietnam moet door de Vietnamezen opgelost worden en door beslissingen die zij uit vrije wil zullen nemen. (3 januari 1966)

Communiqué van de conferentie van Manila waar de Verenigde Staten, Zuid-Vietnam, Austr-

lië, Nieuw-Zeeland, de Philippijnen, Zuid-Korea en Thailand bijeen waren:

"... De geallieerde troepen bevinden zich in de Republiek Vietnam omdat dat land doelwit is van agressie en omdat zijn regering heeft gevraagd dat zijn volk wordt geholpen bij het weerstaan van deze agressie. Deze troepen zullen worden teruggetrokken uit Vietnam na bindende besprekingen waarbij de andere partij zijn troepen terugtrekt naar het Noorden, een einde maakt aan zijn infiltraties en de geweldplegingen dientengevolge ophouden. Deze strijdkrachten zullen zo snel mogelijk worden teruggetrokken, op zijn laatst zes maanden nadat de bovenstaande voorwaarden zijn vervuld." (25 oktober 1966)

Verklaring van het ministerie van buitenlandse zaken:

"Het Zuidvietnamese volk moet over zijn eigen toekomst beslissen zonder buitenlandse inmenging en het opleggen van een coalitieregering zou in tegenspraak met dit principe zijn." (16 januari 1968)

Saigon: Communiqué van de conferentie van Manila:

"... De regering van de Republiek Vietnam heeft plechtig haar meningen over de haars inziens essentiële factoren van een vrede in Vietnam kenbaar gemaakt:

- 1) .. Het Zuidvietnamese volk vraagt uitsluitend dat er een einde wordt gemaakt aan de agressie die zijn onafhankelijkheid bedreigt en aan het terrorisme - dat van buiten wordt gesteund - dat zijn vrijheid bedreigt.
- 2) .. Hoewel de Zuidvietnamezen medegevoel hebben met hun broeders in het Noorden en zij het regime van Noord-Vietnam minachten, hebben zij geenszins de bedoeling de Noordvietnamezen te bedreigen, hen schade te berokkenen of hun land binnen te dringen.
- 3) De Zuidvietnamese regering en het Zuidvietnamese volk betreuren de scheiding van Vietnam in het Noorden en het Zuiden. Maar deze verdeling, die bij de akkoorden van Genève van 1954 is ingesteld, moet, hoe ongelukkig en betreurenswaardig zij ook is, gerespecteerd blijven totdat de hereniging door de vrije keuze van alle Vietnamezen tot stand is gekomen.
- 4) Het Zuidvietnamese volk probeert de meningsverschillen over binnenlandse problemen uit de weg te ruimen en is met dit doel voor ogen bereid een begin te maken met een programma van nationale verzoening. Wanneer er een einde aan de agressie zal zijn gekomen, zal het Zuidvietnamese volk sneller vorderingen maken met de verzoening van alle delen van de samenleving. (...)
- 5) Het Zuidvietnamese volk, wijzer geworden door de sinds 1954 opgedane ervaringen, dringt er op aan dat alle onderhandelingen die leiden tot de staking der vijandelijkheden gepaard gaan met effectieve internationale garanties. (25 oktober 1966)

Het communiqué van de conferentie van Manila zegt eveneens naar aanleiding van deze verklaring van de regering van de Republiek Vietnam dat "de andere aan de conferentie deelnemende regeringen deze verschillende punten hebben bestudeerd en er mee hebben ingestemd, dat zij ze als essentiële factoren voor de vrede beschouwen en overeengekomen zijn te zullen handelen op deze basis, door elkaar onophoudelijk te raadplegen om een oplossing voor het conflict te vinden."

Het NBF: De vijf punten (verklaring van het centrale comité):

- 1) Het Amerikaanse imperialisme is de saboteur van de akkoorden van Genève, de onbeschaamde agressor en de gezworen vijand van het Vietnamese volk.
- 2) Het heldhaftige Vietnamese volk is vastbesloten de Amerikaanse imperialisten te verdrijven, teneinde Zuid-Vietnam te bevrijden en te komen tot een onafhankelijk, democratisch, vredelievend en neutraal Zuid-Vietnam en stappen te zetten op weg naar de nationale hereniging.
- 3) Het dappere Zuidvietnamese volk en het Bevrijdingsleger zijn vastbesloten hun heilige plicht: de Amerikaanse imperialisten te verdrijven, volledig te vervullen teneinde Zuid-Vietnam te bevrijden en Noord-Vietnam te behoeden.
- 4) Het Zuidvietnamese volk spreekt haar grote dankbaarheid uit over de welgemeende steun van de volkeren der wereld, die vrede en rechtvaardigheid beminnen en verklaart zich bereid alle hulp, met inbegrip van wapens en alle ander oorlogstuig aan te nemen van haar vrienden uit de vijf werelddelen.
- 5) Tot eenmaking van het gehele volk, tot bewapening van het gehele volk, blijft moedig voorwaarts gaan en weest vastbesloten de Amerikaanse agressoren en hun dienaren te bevechten en te verslaan. (22 maart 1965)

PILOTEN IM PYJAMA

samengesteld door Heynowski en Scheumann
uitgever: Verlag der Nation, M 6,50

In deze bundel zijn, naast een aantal gesprekken die de samenstellers gevoerd hebben met Amerikaanse piloten in Noordvietnamese gevangenschap, opgenomen een beschouwing over de redenen van de zwijgplicht (een gevangene mag alleen maar naam, rang en nummer opgeven) na de ervaringen die de Amerikanen hebben opgedaan in de Koreaanse oorlog; een uitvoerige beschrijving van de in gebruik zijnde Amerikaanse bommenwerpers (Donnergötter); en een aantal brieven van de gevangenen naar huis.

De gesprekken zijn zonder commentaar geregistreerd en geven daardoor een des te beklemmender beeld van de houding en denktrant van deze piloten. Het benauwende ligt vooral in de uniformiteit van de antwoorden op de gestelde vragen, voor ieder gesprek bijna dezelfde vragenlijst. Het blijkt dat de piloten (vrijwilligers) over het algemeen geen idee hadden van de redenen van de Vietnamese oorlog (soms zelfs niet wisten waar Vietnam lag!) en er ook geen belangstelling voor hadden. Deze belangstelling blijkt ook nauwelijks te worden gewekt door de situatie waar zij zich nu in bevinden.

Het thema 'bevel is bevel' komt herhaaldelijk naar voren, de meesten wijzen dan ook iedere verantwoordelijkheid voor eigen daden in deze oorlog af.

Het is een beangstigend idee dat deze oorlog, door topfunctionarissen en vele mensen in ons land verdedigd als hoogstnoodzakelijk om onze vrijheid te behouden, wordt uitgevoerd door mensen die er alleen een mogelijkheid in zien hun hobby te beoefenen, namelijk vliegen!

Q.S.

DRUKWERK

Frankering bij abonnement
Amsterdam

Stud Centr Vredesthematiek
Walkartweg 20
ZEIST 26

Afz.: Vietnam Bulletin
p/a ASVA
Weesperstraat 51
Amsterdam

HOLLAND